

Kulturutskottets betänkande

1976/77:41

med anledning av motion om viss försöksverksamhet på kulturområdet

Motionen

I motionen 1976/77:738 har herr Andersson i Lycksele m. fl. (s) yrkat

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande en försöksverksamhet på kulturområdet,
2. att riksdagen hemställer att regeringen ur kommittéanslaget ställer erforderliga medel till förfogande för den föreslagna försöksverksamheten.

I skrivelse till regeringen i augusti 1976 har Landsorganisationen i Sverige (LO) och Arbetarnas bildningsförbund (ABF) anhållit om medel för viss försöksverksamhet på kulturområdet. Motionärerna anknyter till detta förslag och framhåller som sin mening att det är av stor vikt att försöksverksamheten kommer i gång omgående så att den kan samordnas med det kulturpolitiska reformarbetet i övrigt. För att göra detta möjligt bör riksdagen redan nu uttala sin anslutning till projektet.

I motionen anføres bl. a. följande om syftet med försöksverksamheten och om dess uppläggning.

Syftet med ifrågavarande försöksverksamhet är att stärka folkrörelsernas möjligheter att bland sina medlemmar och i de miljöer där dessa arbetar utveckla ett varierande och aktivt kulturliv. Försöksverksamheten skall främst inriktas på sådana grupper och miljöer som har sämre förutsättningar än andra att få del av samhällets kulturpolitiska insatser. Kulturverksamhet i anslutning till arbetslivet bör prioriteras. På längre sikt bör försöken vidgas till att omfatta också bostadsområden och vårdinstitutioner. Dock bör redan från början särskilt utsatta grupper, t. ex. handikappade, ägnas särskild omtanke i försöksverksamheten.

I gällande riktlinjer för samhällets kulturpolitik är ett av delmålen att kulturverksamheten skall utformas med hänsyn till eftersatta gruppers erfarenheter och behov. Skillnader i kulturella villkor är alltjämt stora mellan olika befolkningsgrupper. Det är därför ett demokratiskt rättvisekrav att de som på grund av brister i sina arbetsförhållanden eller i sin sociala miljö är kulturellt eftersatta ges förutsättningar att tillvarata och utveckla sina möjligheter till skapande aktivitet.

En viktig del i försöksverksamheten är utbildningen av de personer som på arbetsplatser och i andra sammanhang skall ta ansvar för genomförandet av försöksverksamheten. Erfarenheterna från arbetet inom kommittén för försöksverksamhet med vuxenutbildning visar på vikten av att de som organiserar och förmedlar aktiviteterna inom försöksverksamheten bör utses

inom de grupper bland vilka de skall verka. Det kan innebära att särskilda utbildningsinsatser krävs för att göra dem förtrogna med samhällets kulturpolitiska mål och de resurser som står till förfogande. Det är också väsentligt att de får möjligheter till kontakter med kulturarbetare av olika slag för diskussion om försöksverksamhetens innehåll och metodik.

Försöksverksamheten bör anordnas i ett tiotal kommuner med varierande struktur och befolkningsunderlag. En riktpunkt bör vara att ca tio organisationer kan medverka på varje försöksort. Utbildningen bör dimensioneras i anslutning till detta behov.

Som ett led i försöksverksamheten bör resurser också ställas till förfogande för organisationsarbetet och för den uppsökande verksamheten på det lokala planet. I förekommande fall bör ersättning kunna utgå till organisationerna för förlorad arbetsförtjänst, beräknad efter samma grunder som fackförbunden tillämpar vid facklig utbildning. Kostnaderna har av LO och ABF i skrivelsen preliminärt beräknats till 1 110 000 kr.

Den av LO och ABF till utbildningsdepartementet ingivna skrivelsen har remitterats till statens kulturråd. Kulturrådet har den 17 mars 1977 besvarat remissen och därvid lagt fram en plan för försöksverksamhet med kultur i arbetslivet. Denna plan har utarbetats i samråd med LO och ABF samt Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Tjänstemännens bildningsverksamhet (TBV). De sistnämnda båda organisationerna har i skrivelse till utbildningsdepartementet anmält sin önskan att delta i den föreslagna försöksverksamheten.

Utskottet

Som framgått av det föregående har den av LO och ABF till regeringen ingivna skrivelsen med förslag om viss försöksverksamhet på kulturområdet remitterats till statens kulturråd som den 17 mars 1977 besvarat remissen. I remissvaret framläggs en plan för en försöksverksamhet med kultur i arbetslivet utarbetad i samråd med LO, ABF, TCO och TBV. Regeringen har enligt vad utskottet inhämtat ännu inte fattat beslut i ärendet.

Utskottet kan inte finna det lämpligt att riksdagen i ett fall som det nu ifrågavarande föregriper prövningen av ett hos regeringen anhängiggjort ärende. Ett bifall till yrkandena i motionen 1976/77:738 skulle i realiteten innebära att hela ärendet kunde anses vara i huvudsak avgjort. Utskottet har på anförda skäl inte ansett sig böra gå in på en mer ingående prövning av sakfrågan. Enligt utskottets bedömning kan dock en närmare granskning av förslaget komma att visa att skäl kan anföras mot den föreslagna uppläggningen av försöksverksamheten som ett medel att nå de av riksdagen tidigare uppställda kulturpolitiska målen. Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1976/77:738.

Stockholm den 26 april 1977

På kulturutskottets vägnar

GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Andersson i Lycksele (s), Sundman (c), Nilsson i Agnäs (m), Leander (s), Green (s), fru Fränkel (fp), fru Johansson i Uddevalla (s), herrar Norrby (c), Sörenson (s), fru Diesen (m), fru Göthberg (c), herrar Bladh (s), Richardson (fp), fru Eliasson (c) och fru Rönnung (s).

Reservation

av herr Andersson i Lycksele (s), herr Leander (s), herr Green (s), fru Johansson i Uddevalla (s), herr Sörenson (s), herr Bladh (s) och fru Rönnung (s) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Av kulturrådets remissvar framgår att rådet finner den föreslagna försöksverksamheten motiverad och angelägen. Som skäl anføres bl. a. följande:

Den nya lagen om medbestämmande i arbetslivet och den väntade arbetsmiljölagen ger de fackliga organisationerna väsentligt ökade uppgifter och möjligheter. Utbildning av de anställda och deras förtroendemän är nödvändig för att den nya lagstiftningen skall leda till reella förbättringar. De fackliga organisationerna gör redan stora insatser inom detta område. Det krävs emellertid också andra insatser för att utveckla och aktivera de anställda. Det är därför angeläget, att utbildningsinsatserna kompletteras med kulturinsatser av bredare slag.

Kulturrådet erinrar om att det förekommer en del kulturpolitiska insatser som speciellt vänder sig till människor i vissa miljöer. Som exempel nämns bokutlåning på arbetsplatser som gett många intressanta erfarenheter. Bidragen till Skådebanan, Konstfrämjandet och Konstföreningarnas riksförbund är också exempel på stöd, som i första hand riktas mot arbetslivet. Kulturpolitiken har emellertid hittills i praktiken mest utgått från kulturinstitutioners och kulturarbetares behov. Det är angeläget, anser kulturrådet, att kulturpolitiken i högre grad utformas med utgångspunkt i flertalet människors behov och förutsättningar. Kulturrådet framhåller, i likhet med LO och ABF, att detta är ett jämlikhetskrav.

Den nu föreslagna försöksverksamheten kan enligt kulturrådets uppfattning bli ett synnerligen väsentligt bidrag till en analys av förhållandet mellan kulturlivet och arbetslivet. Försöksverksamheten bör enligt rådet leda fram till samlade handlingsprogram från organisationernas och samhällets sida.

Slutligen anför kulturrådet som motiv för ifrågavarande försöksverksamhet att den bör kunna främja uppnåendet av flera kulturpolitiska mål. Därvid nämns särskilt att kulturpolitiken skall

- skapa reella förutsättningar för utnyttjandet av yttrandefriheten,
- ge människor möjlighet till egen skapande aktivitet och främja kontakt mellan människor,
- utformas med hänsyn till eftersatta gruppers erfarenheter och behov,
- motverka kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet,
- bidra till kulturell förnyelse.

Utskottet ansluter sig till kulturrådets uppfattning beträffande värdet av den försöksverksamhet på kulturområdet som LO och ABF föreslagit och som TCO och TBV önskat delta i.

I motionen 1976/77:738 framhåller motionärerna att det är av stor vikt att den föreslagna försöksverksamheten kommer i gång omgående så att den kan samordnas med det kulturpolitiska reformarbetet i övrigt. För att göra detta möjligt bör riksdagen redan nu uttala sin anslutning till projektet. Utskottet delar motionärernas uppfattning.

Under ärendets behandling har utskottet tagit del av den plan för försöksverksamhet med kultur i arbetslivet som kulturrådet utarbetat i samråd med LO/ABF och TCO/TBV. Utan att i detalj ta ställning till utformningen av denna plan finner utskottet att den utgör ett väl genomarbetat underlag för det fortsatta arbetet med uppläggningsplanen av denna verksamhet.

Vid sitt ställningstagande har utskottet även beaktat att Sverige är ett av de sex länder som deltar i ett internationellt projekt om "kultur och arbetsliv". Den föreslagna försöksverksamheten bör kunna få värdefulla impulser från detta projekt.

Under återopparande av det anförda tillstyrker utskottet motionen.

dels utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen bifaller motionen 1976/77:738.